

לזנר, ברנרד (1890-1952)

(Bernard Loesener). משפטן נאצי, ממנסחי חוקי נירנברג. ל' היה בנו של משפטן שמלא תפקיד זוטר במערכת המשפט. במלחמת-העולם הראשונה היה חייל, למד משפטים באוניברסיטת טיבינגן (Tuebingen), עמד בבחינות לעובדי ציבור וב-1924 נהיה לפקיד מכס. בדצמבר 1930 הצטרף ל' למפלגה הנאצית, ובאפריל 1933, כמה חודשים אחרי עליית הנאצים לשלטון, כשחסרו פקידי מנוסים חברי המפלגה הנאצית, נלקח ממשרתו העלובה והועבר למשרד הפנים בברלין. ל' היה ל'מומחה לענייני גזע' (Rassereferent) במשרד הפנים, ושימש בתפקידו עשר שנים, מ-1933 עד 1943. הוא השתתף בניסוחם של 27 חוקים אנטי יהודיים. החשובים בהם היו חוקי נירנברג משנת 1935 וההגדרות החוקיות שבעקבותיהם, שהבחינו בין הסוגים השונים של 'בני-תערובת' (מישלינגה), ושפטרו למעשה יהודים-לרביע וכן יהודים-למחצה שאינם יהודים בדתם ממלוא חומרתן של הגזירות על היהודים והרדיפות נגדם. אחרי המלחמה סיפר ל' כיצד הובהל ברגע האחרון להביא את תיקי משרד הפנים לכנס המפלגה בנירנברג ב-1935, ושם נוסחו חוקי נירנברג בסוף שבוע קדחתני. את התיאור המפורט שתיאר ל', שהוא תיאור ממקור ראשון, מאת נוגע בדבר, מרבים לצטט, בעיקר היסטוריונים המדגישים את הצד הבלתי-מתוכנן של מדיניות הנאצים ביחס ליהודים ואת התפתחותה על-פי מהלך המאורעות.

על-פי עדות עצמו התאכזב ל' במהרה מהנאצים בגלל הכללת יהודים-לרביע בין המודחים משירות הציבור, ובגלל התערבותה של המפלגה בענייניה הפנימיים של הכנסייה האוונגלית. בדומה לאחרים טען ל' שהוא דבק במשרתו כדי למנוע מעשים חמורים יותר וכדי להציל את מי שעוד אפשר היה להצילם. הוא הודה שפירוש הדבר היה השלמה עם כך שלא היה אפשר לעשות מאומה למען 'יהודים מלאים', אלא עשיית הכול כדי שיהודים-לרביע ויהודים-למחצה, וכן הוריהם הנשואים בנישואי תערובת, לא יושוו ל'יהודים מלאים'. פירוש הדבר היה ניסוח טיעונו על בסיס האידיאולוגיה הנאצית והימנעות מהתנגדות גלויה, וזאת למרות 'סלידתו הפנימית' וה'בושה' שחש.

בשני דברים שונה הצטדקותו של ל' מהצטדקותם של אחרים. ראשית, ל' אכן עבד באמת ובתמים באורח עקבי ועיקש, ובמידה ניכרת של הצלחה, כדי למנוע את הכללתם של המכונים מישלינגה ויהודים הנשואים נישואי תערובת בצעדים האנטי-יהודיים של המשטר. על-פי חישוביו ניצלו בכך מגירושים כ-100,000 'בני תערובת' ועוד 20,000 יהודים הנשואים נישואי תערובת. שנית, שלא כאחרים, שכביכול דבקו במשרותיהם כדי למנוע התרחשויות חמורות יותר, אך בהדרגה הסתגלו לאלומות ההולכת וגוברת, לא היה ל' מוכן לעבור קו מסויים שקבע לעצמו. כאשר נודע לו על הטבח הראשון ביהודים מגרמניה שגורשו לריגה,



טבח שהתרחש בדצמבר 1941, ביקש ל' להעבירו מתפקידו כ'מומחה לענייני גזע'. בסופו של דבר מונה ל' במרס 1942 לשופט. בנובמבר 1944 נאסר ל' באשמת מתן מחבוא לזוג שהיה מעורב בניסיון להתנקש בהיטלר ביולי 1944. הוא גורש מהמפלגה בגין 'בגידה', אך שרד במאסר בברלין עד לשחרור. הוא נאסר עוד פעמיים, תחילה בידי הסובייטים ואחר-כך בידי האמריקנים, ואחרי שעבר דנציפיקציה הועסק זמן קצר ב-1949 בידי משלחת ה'ג'וינט' בגרמניה. אחרי-כן שב לשירות הממשלה עד מותו. אחרי מותו פורסמו זכרונותיו על פעילותו כפקיד משרד הפנים (ראה ביבליוגרפיה).